

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2026-2027

ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Β' ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: 6

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΣΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

Ακουστικές Δεξιότητες

- Βελεγράκης, Α. & Θεοφανοπούλου, Τζ. (-). *Ανάπτυξη Ακουστικών Ικανοτήτων*. Τεύχη 1&2 (+2 CD κάθε τεύχος). Αθήνα: Φ. Νάκας.
- Μηνακάκης, Δ. (2014). *Εγχειρίδιο Ακουστικών Δεξιοτήτων (+MP3-CD + Τετράδιο Ασκήσεων)*. Αθήνα: Παπαρηγορίου Κ. – Νάκας Χ.
- Cleland, K., Dobrea-Grindahl, M. (2010). *Developing Musicianship Through Aural Skills*. New York: Routledge.
- Krueger C. (2016) *Progressive Sight Singing*. USA: Oxford University Press.
- Ottman, R. W. & Rogers, N. (2013). *Music for Sight Singing*. Upper Saddle River, N.J: Pearson Prentice-Hall.
- Young, P. M. (Ed.) (2004). *Kodály Choral Method: 333 Elementary Exercises in Sight Singing*. USA: Boosey & Hawkes.
- Εκπαιδευτικό Υλικό Γραφείου Μουσικής ΜΕ - ΥΠΑΝ.

Ανάλυση

- Machlis, J. & Forney, C. (1996) *Η απόλαυση της Μουσικής*. Αθήνα: Fagotto.
- Εκπαιδευτικό Υλικό Γραφείου Μουσικής ΜΕ – ΥΠΑΝ.

Για περαιτέρω μελέτη και επιπρόσθετα παραδείγματα στο κάθε σχολείο υπάρχει ένα σετ *The Norton Scores, Vol. I και II* το οποίο συμπεριλαμβάνει CD με mp3.

Αρμονία

- Kostka, F., Payne, D. & Almén B. (2018) *Tonal Harmony with an introduction to post-tonal music*. New York: McGraw- Hill Education.
- Αμαραντίδης, Α. & Αρχαύλη, Ειρ. (1994). *700+44 Θέματα Αρμονίας Τεύχος 1*. Αθήνα: Παπαρηγορίου Κ. – Νάκας Χ.
- Αμαραντίδης, Α. (2011). *Το τονικό μουσικό σύστημα (Η αρμονία της μουσικής)*. Αθήνα: Παπαρηγορίου Κ. – Νάκας Χ.
- Διαμαντής, Γ. (2007). *Αρμονία*. Αθήνα: Νάκας.
- Ξιναρίδης Στ. (19--). *Αρμονία- Θεωρία και Θέματα για Λύση*. Τεύχος Α' και Β'. Λεμεσός: Ιδιωτική Έκδοση.
- Εκπαιδευτικό Υλικό Γραφείου Μουσικής ΜΕ - ΥΠΑΝ.

Χορωδία

Το γνωστικό αντικείμενο της Χορωδίας αναπτύσσεται μέσα από πολλαπλές πηγές και υλικό που παρέχονται από τον/τη μαέστρο/α σύμφωνα με την ηλικία και ικανότητες των χορωδών, το περιεχόμενο και ύφος μιας συναυλίας (παρτιτούρες χορωδιακών έργων και φωνητικών ασκήσεων για το μάθημα, ψηφιοποιημένες παρτιτούρες, υλικό ακροάσεων κλπ.)

- DeVenney, D. (2010): *Conducting Choirs – Set*. Roger Dean Publ Co.
- Roe, P.F. (1983). *Choral Music Education*. (Second Edition). North Texas: Waveland Press, INC.
- Scherchen, H. (1989). *Εγχειρίδιο Διευθύνσεως Ορχήστρας*. Μπφρ. Κ. Νάσος. Αθήνα: Νάσος.
- Κερετζή, Α. (2004). *Διεύθυνση Χορωδίας: Πρώτες Βοήθειες*. Αθήνα: Orpheus.
- Μανιάτης, Τ. (2004). *Η Τέχνη της Χορωδίας*. Αθήνα: Φ. Νάκας.
- Τσιμούρη, Χ. (2004). *Αναπτύσσοντας Πολύπλευρες Μεθόδους Χορωδιακής Διδασκαλίας*. Αθήνα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

Γενικός Σκοπός του μαθήματος αποτελεί η ανάπτυξη των μαθητών και μαθητριών σε ολοκληρωμένους μουσικούς, μέσα από μια ολιστική μουσική εκπαίδευση, η οποία στηρίζεται στη θεωρία και πράξη της μουσικής. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη μουσική κατανόηση και επικοινωνία του μαθητή καθώς ακούει, αναπαράγει, καταγράφει, τραγουδά, εκτελεί και δημιουργεί μουσική. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται μέσα από την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων τονικής αρμονικής ανάλυσης και εναρμόνισης μελωδίας, ανάπτυξης δεξιοτήτων ακρόασης σε συνδυασμό με τη φωνή και την εκτέλεση, καθώς και χορωδιακής εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα, δίνεται έμφαση στην απόκτηση θετικών στάσεων και κατάλληλων συμπεριφορών οι οποίες συνάδουν με την ταυτότητα ενός μουσικού με απώτερο σκοπό την προαγωγή των Οκτώ Ικανοτήτων για τη Δία Βίου Μάθηση του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ειδικότερα, ο σκοπός του κάθε αντικειμένου περιγράφεται ως ακολούθως:

- Σκοπός του αντικειμένου των Ακουστικών Δεξιοτήτων είναι ανάπτυξη της ακουστικής αντίληψης των μαθητών μέσα από μία ολιστική προσέγγιση όπου οι ΔΕΕ διδάσκονται βιωματικά μέσα από το τραγούδι, το Σολφέζ, τη μουσική εκτέλεση, την αρμονία στο πιάνο, τον αυτοσχεδιασμό/σύνθεση και τη μουσική ακρόαση μέσω μουσικών παραδειγμάτων από διαφορετικά μουσικά είδη, στυλ και πολιτισμούς.
- Σκοπός του αντικειμένου της *Ανάλυσης* είναι να προσφερθούν οι απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες που αφορούν σε ποικίλα μουσικά στυλ και πολιτισμούς, μέσα από έργα που άφησαν το στίγμα τους στην εξέλιξη της μουσικής πράξης και δημιουργίας. Έμφαση δίνεται, επίσης, στο κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο δημιουργείται, εκτελείται και προσλαμβάνεται η μουσική.
- Το αντικείμενο της Αρμονίας αναφέρεται στη θεωρία και πράξη της τονικής αρμονίας, που αφορά κυρίως στην περίοδο από το 1650 μέχρι το 1900. Σκοπός της διδασκαλίας του αντικειμένου είναι να καλλιεργήσει τις δεξιότητες των μαθητών στην αναγνώριση και κατανόηση της αρμονικής δομής της ευρωπαϊκής μουσικής, στον χειρισμό του μουσικού υλικού συνειδητά και στοχευμένα, μέσω ανάλυσης μουσικών αποσπασμάτων ή/και μικρών έργων και εναρμόνισης δοσμένης μελωδίας. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται ώστε η εκτέλεση και η εσωτερική ακοή να χρησιμοποιούνται από τον μαθητή ως εργαλεία και μόνιμες μαθησιακές λειτουργίες για την κατανόηση της αρμονίας της μουσικής.
- Σκοπός του αντικειμένου της Χορωδίας αποτελεί η διδασκαλία τεχνικών καλλιέργειας της φωνής και της ακοής μέσα από τη χορωδιακή εμπειρία με τη χρήση σύγχρονων παιδαγωγικών μεθόδων. Το μάθημα έχει κυρίως πρακτικό και δευτερευόντως θεωρητικό χαρακτήρα. Αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της επαφής των μαθητών με τη μουσική μέσα από το φυσικό όργανο της ανθρώπινης φωνής και στην κατανόηση του πλούτου που αυτό εμπεριέχει ως μέσο έκφρασης και δημιουργίας. Σημειώνεται ότι τα γνωστικά αντικείμενα της χορωδίας αναπτύσσεται συνεπικουρικά με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα της αρμονίας και των ακουστικών δεξιοτήτων και κατά συνέπεια εμβαθύνει και προεκτείνει το περιεχόμενο των άλλων τριών αντικειμένων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ – ΑΚΟΥΣΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ (2π)		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ		ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔ.
	ΤΙΤΛΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	28
1.	<u>Ρυθμός:</u> - Μέτρα: εμπέδωση α' τετραμήνου σε πιο προχωρημένο επίπεδο - Αξίες/παύσεις/ρυθμικά σχήματα/φαινόμενα: εμπέδωση α' τετραμήνου σε πιο προχωρημένο επίπεδο	4
2.	<u>Μελωδία:</u> - Μελωδικά διαστήματα: εμπέδωση α' τετραμήνου σε πιο προχωρημένο επίπεδο - Τονικές μελωδίες σε μείζονες και ελάσσονες κλίμακες μέχρι τρεις (3) διέσεις/υφέσεις, εμπέδωση α' τετραμήνου	8
3.	<u>Αρμονία:</u> - Αρμονικά διαστήματα: Όλα - Συγχορδίες: εμπέδωση α' τετραμήνου, Αυξημένη 6^η – Ιταλική (γαλλική, γερμανική – μόνο για υποψηφίους ΠΕΠ) - Συνδέσεις συγχορδιών: εμπέδωση α' τετραμήνου (διαδοχή συγχορδιών όπως στις ασκήσεις των τελικών απολυτηρίων και των Παγκυπρίων Εξετάσεων Πρόσβασης) - Πτώσεις: εμπέδωση α' τετραμήνου (αναγνώριση καταληκτικής πτώσης σε εναρμονισμένο απόσπασμα) - Μετατροπίες: εμπέδωση α' τετραμήνου (αναγνώριση μετατροπίας στο τέλος εναρμονισμένης μελωδίας)	2 2 3 2 3
4.	Επανάληψη – Διαγώνισμα (προσομοίωση τελικών εξετάσεων) – Προετοιμασία για τις ενιαίες απολυτήριες εξετάσεις	4

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ (1π)		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ		ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔ.
	ΤΙΤΛΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	14
1.	Δύο (άγνωστα) μικρά αποσπάσματα (1-2 σελ.) από κλασικό & ρομαντικό ρεπερτόριο για εξοικείωση με στοιχεία της μουσικής	1
2.	<u>Ατονική Μουσική:</u> Κύκλος τραγουδιών: A. Schoenberg, <i>Pierrot Lunaire</i>: VIII – Nacht	5
3.	<u>Τζαζ:</u> Louis Armstrong & Savoy Ballroom Five, <i>West End Blues</i>, 1928	3
4.	<u>Ελληνική Μουσική:</u> Μάνος Χατζιδάκις, <i>Το Χαμόγελο της Τζοκόντας</i>: 4 – Βροχή, 6 – Το Κονσέρτο	3
5.	Επανάληψη – Διαγώνισμα (προσομοίωση τελικών εξετάσεων) – Προετοιμασία για τις ενιαίες απολυτήριες εξετάσεις	2

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ – ΑΡΜΟΝΙΑ (1π)		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ		ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔ.
	ΤΙΤΛΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	14
1.	<u>Διατονικές και Χρωματικές Μετατροπίες:</u> - Όπως στη Β΄ Λυκείου, σε μείζονες και ελάσσονες τονικότητες μέχρι τέσσερις (4) αλλοιώσεις - Η συγχορδία ντιμινουίτα στις μετατροπίες	3
2.	<u>Τονικοποιήσεις-Δευτερεύουσες Δεσπόζουσες:</u> Όπως και στο α΄ τετράμηνο	2
3.	Αλλοιωμένες συγχορδίες με βάρυνση και όξυνση της 5 ^{ης} μόνο σε μείζονες τονικότητες (αναγνώριση και λύση)	1
4.	- Συγχορδία Αυξημένης 6^{ης} (ιταλική, γαλλική, γερμανική): Αναγνώριση - Επέκταση της συγχορδίας της Δεσπόζουσας με 9^η (11^η, 13^η προαιρετικά): Αναφορά και αναγνώριση (σε σχέση με το αντικείμενο της Ανάλυσης)	1
5.	<u>Ξένοι φθόγγοι Δ:</u> - Όπως και προηγουμένως - Νότα καμπιάτα: Αναγνώριση και ορθή λύση	2
6.	<u>Μόνο για υποψηφίους ΠΕΠ:</u> - Ντιμινουίτα και Ναπολιτάνικη 6^η ως μέσο μετατροπίας - Χρήση τονικοποιήσεων - Μετατροπική αλυσίδα - Αρμονική αλυσίδα (μη μετατροπική αλυσίδα) - Χρήση αλλοιωμένων συγχορδιών με βάρυνση και όξυνση της 5^{ης} μόνο σε μείζονες τονικότητες - Συγχορδία Αυξημένης 6^{ης} (ιταλική, γαλλική, γερμανική): Αναγνώριση, ορθή λύση και χρήση - Επέκταση της συγχορδίας της Δεσπόζουσας με 9^η (11^η, 13^η προαιρετικά) - Χρήση όλων των ξένων φθόγγων εκτός της αποτζιατούρας (επέριση)	3
7.	Επανάληψη – Διαγώνισμα (προσομοίωση τελικών εξετάσεων) – Προετοιμασία για τις ενιαίες απολυτήριες εξετάσεις	2

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ – ΧΟΡΩΔΙΑ (2π)		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ		ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔ.
	ΤΙΤΛΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	28
1.	Ανατομία/Φυσιολογία του φωνητικού συστήματος - Μέρη φωνητικού και αναπνευστικού συστήματος - Παραγωγή της φωνής - Έκταση φωνών και κατάταξη φωνών στη χορωδία - Μεταφώνηση	
2.	Φωνητική τεχνική - Στάση σώματος - Αναπνοή - Λειτουργία φωνητικών χορδών - Είδη φωνητικής τοποθέτησης - Χορωδιακή άρθρωση - Ποιότητα ήχου - Υγιεινή της φωνής	
3.	Σωματικό και φωνητικό ζέσταμα - Πρόσωπο, σώμα, αναπνοή - Τοποθέτηση φωνής - Φωνήεντα, έκταση, ευελιξία, σύμφωνα κ.λπ. - Ορθό τονικό ύψος	
4.	Καλλιτεχνική έκφραση - Εκφραστικά σύμβολα - Σύνδεση λόγου και μουσικής - Τονισμοί - Ερμηνεία - Μελωδικές και ρυθμικές φράσεις	
5.	Σκηνική παρουσία - Διατάξεις χορωδιών - Είσοδος-έξοδος χορωδιών και μαέστρου/ας - Οπτική επαφή με μαέστρο/α - Στάση σώματος/σωματική έκφραση/θεατρικότητα/εκφραστικότητα - Ενδυμασία - Δόσιμο τόνου - Ψυχολογία	
6.	Είδη χορωδιακών συνόλων και έργων - Παιδική, μικτή, όμοιων φωνών, δωματίου κ.λπ. - A capella, έργα με συνοδεία, ομοφωνικά έργα, κανόνας, έργα με αντίστιξη ή μίμηση κ.λπ.	
7.	Χορωδιακό ρεπερτόριο Ο/Η μαέστρος/α υποχρεούται να διδάξει τα έργα που συν-αποφασίζονται στην αρχή του τετραμήνου, καθώς και δύο από τα έργα που περιλαμβάνονται στις δοθείσες δεξαμενές ρεπερτορίου.	

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΓΡΑΠΤΗ	ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ/ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑ/ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ
i. Δύο διαγωνίσματα: Ένα (1) σε Ακουστικές Δεξιότητες και Ανάλυση και ένα (1) στην Αρμονία. Επιπρόσθετα, μία (1) σύντομη γραπτή άσκηση μέχρι 20' στο μάθημα της Χορωδίας. - Αξιολογητέα: ΔΕΕ ανά αντικείμενο, Μουσικός Γραμματισμός - Μέθοδος Αξιολόγησης: από τον/ την εκπαιδευτικό: δύο (2) προειδοποιημένα διαγωνίσματα (ακουστικό και γραπτό μέρος) σύμφωνα με το πρότυπα της ενιαίας τελικής γραπτής εξέτασης και μία (1) γραπτή άσκηση στη Χορωδία <u>Βαρύτητα Γνωστικών Αντικειμένων:</u> Ακουστικές Δεξιότητες 25% Ανάλυση 30% Αρμονία 30% Χορωδία 15% ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 1: Ακουστικές Δεξιότητες 25% Ανάλυση (ακουστικό μέρος) 12% Ανάλυση (γραπτό μέρος) 18% ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 2: Αρμονία 30% ΓΡΑΠΤΗ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗ ΧΟΡΩΔΙΑ* (μέχρι 20') Χορωδία 15% * Στη γραπτή άσκηση της Χορωδίας θα περιλαμβάνονται ερωτήσεις πάνω στη διάταξη χορωδίας, έκταση φωνής και ταξινόμηση φωνών (SATB), Μορφή, Είδος, Τονικότητα, Υφή, Κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο κ.λπ. που αφορά τα έργα που διδάσκονται. ΣΗΜ.: Το γνωστικό αντικείμενο της Χορωδίας αξιολογείται γραπτώς σε άσκηση μόνο κατά τα δύο τετράμηνα. Δεν συμπεριλαμβάνεται στις γραπτές ενιαίες απολυτήριες εξετάσεις.	i. Συμμετοχή μαθητή/τριας στην τάξη ή/και στο εργαστήριο Αξιολογητέα: ΔΕΕ Επίσης: η προσπάθεια, συνέπεια, συμμετοχή, ενδιαφέρον, πρωτοβουλίες κ.λπ. - Εργαλεία Αξιολόγησης: - Από τον/ την εκπαιδευτικό: παιδαγωγικό ημερολόγιο με περιγραφικές παρατηρήσεις και σχόλια στη βάση διαβαθμισμένων κριτηρίων (ρούμπρικες) και κλιμάκων ελέγχου (checklists), φύλλα εργασίας κ.λπ. - Από τον/τη μαθητή/τρια: αυτο- και ετερο- αξιολόγηση, αναστοχαστικό ημερολόγιο στη βάση κριτηρίων ii. Κατ' οίκον εργασία δίνεται για εμπέδωση των διδακτέων όπου κι εφόσον χρειαστεί, αλλά και ως προετοιμασία για σύντομες ασκήσεις iii. Σύντομες ασκήσεις στην τάξη Π.χ. Φυλλάδιο Αυτοαξιολόγησης, Ετεροαξιολόγησης, Φύλλο Εργασίας, Φύλλο Ακρόασης, ομαδική εργασία για το ιστορικό και πολιτισμικό υπόβαθρο των διδασκόμενων έργων / τραγουδιών κ.λπ. iv. Δραστηριότητες διάκρισης ή/και εθελοντική εργασία που σχετίζονται με το μάθημα πέραν της διδασκαλίας στην τάξη - Αξιολογητέα: συμμετοχή σε δράσεις (ενδοσχολικές ή και εξωσχολικές: χορωδία, ορχήστρα, διαγωνισμοί και εκδηλώσεις όπως το φεστιβάλ Μάριος Τόκας-Κώστας Μόντης, ο διαγωνισμός διαφήμισης, θεατρική παράσταση κ.λπ.), η προσωπική ενασχόληση με τη μουσική κ.ά. - Τρόποι Αξιολόγησης: - Από τον/ την εκπαιδευτικό: Σημειώσεις στο παιδαγωγικό ημερολόγιο. Τήρηση παρουσιολογίου. - Από τον/ τη μαθητή/τρια: συλλογή στοιχείων: διακρίσεις, διπλώματα, έπαινοι, βραβεία, κ.λπ.